

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

10/2-87

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

13.10.2015.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Др Бисера Јевтић, ванредни професор
2. Др Зорица Станисављевић Петровић, ванредни професор
3. Др Јелена Максимовић, доцент
4. Др Бране Микановић, доцент
5. Др Бојана Димитријевић, редовни професор

2. Одлука Наставно-научног већа број 351/1-8-6-01 од 27. новембра 2013. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Александра Горан Терзић
2. Година уписа на мастер академске студије
2012/2013.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије педагогије

III НАСЛОВ – МАСТЕР РАДА:

Школа и агресивно понашање ученика

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

Структура мастер рада састоји се из теоријског приступа проблему, методолошког приступа проблему истраживања, анализе и интерпретације резултата истраживања, закључних разматрања и прилога који представљају истраживачке инструменте. Теоријски оквир истраживања чине следеће целине:

УВОД

1. Теоријски приступ проблему

1.1 Настанак школе у свету и код нас

1.2 Школа, школски систем и њихове функције

1.3 Карактеристике школских система у различитим поднебљима

1.3.1 Школски систем у Африци

1.3.2 Школски систем у Азији

1.3.3 Школски систем у Северној Америци

1.4 Учесници у образовном процесу

2. Агресивно понашање

2.1 Терминолошка разјашњења основних појмова

3. Врсте агресивног понашања

4. Фактори настанка агресивног понашања ученика у школи

4.1 Повод за агресију

4.2 Постојање провокације

4.2.1 Провокација школе као институције

4.2.2 Провокација вршњачке групе

4.2.3 Провокација наставника

4.2.3.1 Личност наставника

4.2.3.2 Понашање наставника

4.2.3.3 Однос наставника и ученика

4.2.3.4 Оцењивање

4.3 Постојање фрустрације

4.3.1 Неуспех као извор фрустрације

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

10/2-87

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

13.10.2015.

4.3.2 Стрес као извор фрустрације

5. Ранија истраживања агресивности у школи

6. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

6.1 Проблем истраживања

6.2 Предмет истраживања

6.3 Циљ истраживања

6.4 Задаци истраживања

6.5 Хипотезе истраживања

6.6 Варијабле истраживања

6.7 Методе, технике и инструменти истраживања

6.8 Узорак истраживања

6.9 Организација и ток истраживања

6.10 Начини и нивои статистичке обраде

7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

8. ДИСКУСИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

9. ЗАКЉУЧАК

10. ЛИТЕРАТУРА

11. ПРИЛОЗИ

Закључак представља есенцијалну интегрисаност добијених резултата истраживања и теоријског дела рада.

Укупан број коришћених библиографских јединица у раду износи 107, од чега је коришћена у великој мери и инострана литература на енглеском и другим релевантним језицима. Рад садржи 19 табела.

Укупан број страница мастер рада, укључујући литературу и прилоге који представљају инструменте, износи 162.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Агресивно понашање деце у школама представља све већи проблем савременим школским системима, како у Србији, тако и у иностранству. Све земље поклањају много пажње смањењу стопе агресије међу децом различитим превентивним програмима и активностима које ће допринети развијању хуманијих међусобних односа, алтруизма и емпатије. Међутим, поступцима превенције се не може приступити док се не утврде детаљни разлози за настанак агресивног понашања. Дефинисањем појма школе и њених функција, агресивног понашања и његових појавних облика, а посебно фактора који утичу на изазивање ове врсте међусобног односа међу децом, темељно је разјашњен проблем истраживања у оквиру теоријског дела. Посебан нагласак стављен је на постојање повода, провокације и фрустрације у школи као и утицаја на појаву агресивног понашања.

Агресивност као феномен у стопу је пратио развој човека кроз све фазе развоја, гранајући своје појавне облике сразмерно са еволуцијом самог човека. Експанзија негативних модела понашања и кризе моралних вредности крајем XX и почетком XXI века, довела је до знатног повећања агресије међу децом школског узраста. Испољавање агресије оставља знатне последице, како на личности жртве, тако и на личност агресора. У савременој педагошкој пракси мора се пронаћи пут за решење овог проблема, пошто је у двадесет првом веку утицај фактора агресивности изразито појачан, те је стога и агресиван однос између ученика све чешћи, а последице све деликатније, са тенденцијом даљег напредовања. Први корак ка проналажењу решења је утврђивање узрока који ученике у осетљивој фази развоја наводе на агресивно понашање. Пошто ученици велики део свога времена проводе у школи где је потенцијална изложеност агресивном понашању али и вероватноћи његовог изазивања веома велика, треба испитати на који начин ученици доживљавају школу и догађаје у њој, као и која осећања код њих изазивају свакодневне школске ситуације. Стога је

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/2-87

Датум:

13.10.2015.

проблем овог истраживања појава агресивност у школи под утицајем ситуација (провокација и фрустрација) које су у теоријском полазишту окарактерисане као потенцијални изазивачи агресивног понашања, као и негативних емоција које наведене ситуације изазивају. Предмет истраживања односи се на ставове ученика о учесталости ситуација које школу идентификују као узрок агресивности и осећањима која наведене ситуације изазивају код ученика. Проучавање извора агресивности у оквиру основношколског образовања је веома важно, поготову из разлога утврђивања тренутног стања, али и мера за побољшање и елиминисање таквих фактора, које значајно може да угрози школску климу, а самим тим има лош утицај на образовне и васпитне исходе образовног процеса. Утврђивањем најризичнијих категорија ученика за испољавање агресивног понашања може се знатно допринети делотворности превентивних програма, односно појачано укључивање наведених ученика у сузбијање агресивног понашања у школи. На основу циља истраживања, дефинисана је општа хипотеза:

Претпостављамо да провокације наставника, вршњака и саме школе, као и фрустрације изазване неуспехом и стресом могу бити повезане са испољавањем агресивног понашања у школи код ученика различитих према полу, академском успеху и породичном статусу.

Као независне варијабле у истраживању се наводе:

1. Пол ученика. Резултати бројних претходних истраживања су показала да су агресивном понашању склонији дечаки, него девојчице, као и да су дечаки ти који са већим отпором прихватају ауторитете.
2. Успех ученика у претходном разреду. Начин на који ученик доживљава негативне ситуације у школи знатно зависи од успеха који у школи постиже. Уколико ученик има значајна постигнућа у школском окружењу, ређе ће доживљавати негативне ситуације, а и када их доживи, изазваће код њега мање негативних емоција него код ученика који су им често изложени.

Као зависне варијабле у истраживању наводе се :

1. Став ученика о учесталости провокација наставника, школе и вршњака,
2. Став ученика о фрустрацији изазваној неуспехом и стресом,
3. Став ученика о интензитету негативних емоција које изазивају провокације и фрустрације.

Као контролна варијабла у истраживању наводи се:

1. Породични статус ученика (да ли ученик живи са оба родитеља, само са мајком, само са оцем, или са старатељима).

Метода која је примењена у овом истраживању јесте дескриптивно-научно-истраживачка. Прикупљање података извршено је техником скалирања. Резултати мерења добијени дескриптивном статистиком, обрађени су коришћењем програма SPSS, којим је израчунат t тест, анализа варијансе (ANOVA) и Кронбах Алфа за мерење поузданости коришћених инструмената. Популација узорка истраживања обухватила је ученике основних школа и то ученике осмог разреда. Школе у којима је вршено испитивање узорака су школе у Пожаревцу (ОШ „Краљ Петар I“) и Александровцу (ОШ „Аца Алексић“). У истраживању је учествовало 136 испитаника.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Проучавање педагошких појава током развоја педагогије као науке, па и школе као њеног неодвојивог дела, допринело је да школу посматрамо као друштвену институцију која ради и подучава у складу са потребама друштва чиме се наглашава њен друштвени карактер. Осим што школа има одлучујућу друштвену улогу, она је првенствено педагошка институција. Као место на коме деца проводе велики део свога времена, уз породицу, она представља један од основних фактора који утичу на васпитање. Управо због свог опсежног деловања на ученике различитих узраста и разноврсних међусобних односа свих елемената образовног процеса, школа се појављује и као изазивач бројних негативних друштвених појава, пре свих агресивности.

Агресивност или агресивно понашање подразумева свако физичко, вербално и психичко узнемиравање, повређивање, застрашивање, као и узнемеравање ученика од стране надмоћнијег појединца или групе. Нажалост, сведоци смо све учесталијег проблема агресивности у школама, како средњим, тако и основним. Агресија међу децом је попримила размере пандемије, како код нас, тако и у свим земљама света где се из године у годину бележи константан раст насиља, упркос

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

10/2-87

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

13. 10. 2015.

бројним програмима сузбијања и превенције. Несумњиво је да друштво и глобализација имају великог утицаја на повећану агресију и међу децом и одраслима, али не треба занемарити утицај настанак и усавршавања агресивности која се дешава управо у школи међу вршњацима.

Претпостављено је да на појаву агресије у школи највећи утицај имају провокације које омогућавају школе као институције, наставници и вршњачке групе, односно фрустрације које настају због школског неуспеха и стресних ситуација у школи и ван ње. Наведени фактори нису подједнако учинковити на све ученике, зато је класификација вршена на основу независних варијабли пола и школског успеха, односно породичног статуса, као контролне варијабле.

Претпостављено је да сви наведени фактори различито делују на ученике различитог пола, као и на ученике различитог академског постигнућа. Из тог разлога мерена је учесталост категорије ученика који опажају провокације школе, вршњака и наставника и бивају исфрустрирани неуспехом и стресом. Добијени подаци показују који ученици чешће опажају провокацију и доживљавају фрустрацију, односно своје окружење чешће доживљавају као непријатељско, што може изазвати агресивне реакције. Такође, провераван је и ниво негативних емоција, беса и љутње, које наведене ситуације изазивају, а које значајно утичу да опажене провокације и доживљене фрустрације из перцепције пређу у директну реактивну агресију.

У делу истраживања које се бави опажањем провокација и доживљавањем фрустрација код ученика различитих према полу, дошло се до сазнања да су дечаци склонији опажању свих врста провокација односно и провокација школе, вршњака и наставника, као и да су били изложенији фрустрацијама узрокованих школским неуспехом и стресом. Међутим, дечаци у истраживању нису само чешће опажали провокације и фрустрације, већ су на њих и реаговали бурније, односно показали су више негативних осећања као реакцију на наведене ситуације, што је мерено другим делом инструмента. Дакле, не само да су чешће школску средину доживљавали као претећу, већ је код њих и изазивала више негативних емоција које могу бити директни окидачи за испољавање реактивног агресивног понашања.

Сазнања до којих се дошло у складу су са многим другим наведеним истраживањима, која су дечаке проценила као знатно подложније изражавању реактивне и директне агресије у односу на девојце, односно чешће директно агресивне, поготову када се ради о физичкој агресији. Међутим, бројна друга истраживања наводе и девојчице као значајно агресивније, поготово када се ради о

индиректој агесији где су знатно агресивније од дечака. Истраживање се бави директном и реактивном агесијом која настаје под утицајем негативних емоција и провокација у задатом тренутку, док је за индиректне облике агесије (ширење гласина, изолација и игнорисање појединца, и сл.) потребно више времена за агресивну „акцију“, те се она не може дешавати у самом тренутку излива негативних емоција. Потребно је обавити опсежнија истраживања у будућности, која би утврдила на који начин девојчице генеришу негативне емоције у дужем периоду, пошто се проучавањем литературе утврдило да су оне позитивније од дечака при контролисању емоција, одлагању задовољења потреба и контроли стреса.

Када се ради о опажању провокација и доживљених фрустрација код ученика са различитим школским постигнућима, резултати су показали да су ученици са врло добрим, добрим и довољним успехом знатно чешће опажали провокације и доживљавали фрустрације у односу на ученике са одличним успехом. Ученици који постижу добар успех знатно чешће опажају провокације школе и наставника, али су чешће изложени фрустрацијама због стреса, него што је то случај са ученицима који постижу одличан успех. Када се ради о провокацијама вршњачке групе, њих су најчешће опажали ученици са довољним успехом, који су били и најчешће исфрустрирани због свог школског неуспеха. Ученици који постижу одличан успех у свим категоријама опажају провокације, односно најмање бивају изложени фрустрацијама. Такође, провокације школе, наставника и вршњака, односно фрустрације због неуспеха и стреса, код њих су изазивају најмање негативних емоција. Највише беса и љутње код добрих ученика изазивају провокације школе и наставника, јер их они најчешће и опажају, и фрустрације изазване стресом, али и неуспехом. Довољни ученици су највише негативних емоција испољили када се ради о провокацијама вршњачке групе, што може навести на закључак да су изложени њиховом игнорисању због слабих постигнућа.

Иако нека од истраживања заговарају чињеницу да агресори могу постизати било који школски успех, много је више оних који се поклапају и са добијеним резултатима истраживања да су ученици са сниженим академским постигнућима најчешћи потенцијални агресори. Ову тврдњу ипак не треба генерализовати, јер се ученици са сниженим успехом показују као више испровоцирани и исфрустрирани ситуацијама карактеристичним за школску средину, док не би требало занемарити и друге факторе који генеришу агресивно понашање, а који нису били укључени у ово истраживање.

Контролна варијабла у истраживању је породични статут ученика, односно да ли ученик живи са оба родитеља, само са мајком или само са оцем. Ученици који живе са једним родитељем, односно који живе само са оцем, показују значајно чешће опажање свих провокација и доживљених фрустрација у односу на ученике који живе са оба родитеља. Такође, они показују највише

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

10/2-87

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

13.10.2015.

негативних емоција узрокованих фрустрацијама и провокацијама у односу на ученике који живе са оба родитеља или само са мајком. Иако је недостатак једног родитеља велика траума за дете, ипак је недостатак мајчиног присуства и пажње посебно штетно за развој детета, што је овим истраживањем и потврђено.

Проблем агресивног понашања деце и младих не може се сматрати само проблемом школе, иако се може видети да се и она може појавити као изазивач, већ проблемом породице, друштвене заједнице и саме државе. Сваки несанкционисан и игнорисан ученик који испољава агресивно понашање, окарактерисано као „дечија посла“, претвара се у потенцијалног делинквента у старијем узрасту, уколико се над њим не врше адекватне педагошко-психолошке интервенције. Иако је рад са агресорима веома важан на сузбијању и искорењавању агресије, не треба занемарити и мере превенције у којима је од кључне важности партнерство између породице и школе. Такође, резултати показују да крута школска правила, неразумевање дечијих потреба, слаба комуникација између ученика и наставника као и ученика међусобно, имају велики утицај на доживљавање школе као непријатног, обавезног ограничавајућег простора против кога се треба борити. Зато би савремена школа требало да иде у корак са потребама савремених генерација, да ученицима омогући више слободе кретања и мишљења, пружи подршку онима који не успевају да иду у корак са другима и излази у сусрет ученицима који имају било каквих проблема. Нажалост, школе су данас све више усмерене у другом правцу, као што је забрана изласка из учионица како би се спречила гужва у ходницима, инсистирање на меморисању непотребних података, посебно у предметној настави, омаловажавање мишљења ученика, санкционисање неслагања са мишљењем наставника, и сл. Измене које би пољуљувале укоревану традиционалну наставу са строгим улогама подређених и надређених, створиле би од непријатељске и одбојне школе место где ученици осећају да су цењени, жељени и поштовани, чиме би се свакако побољшали и њихови међусобни односи, али и смањиле фрустрације и провокације, као предуслови настанка агресивног понашања.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Мастер Рад под називом *Школа и агресивно понашање ученика* у целини, како у теоријском тако и у методолошком делу, у потпуности је испунио постављени истраживачки циљ и истраживачке задатке. Анализа и интерпретација резултата истраживања, који су обрађени адекватним

методолошким поступцима, указују на постојеће стање у области агресивног понашања, у овом случају вршњачког утицаја на школско постигнуће адолесцената, што се посебно актуелизује данас у процесу реформи школског система. Тумачење и анализа резултата истраживања омогућавају сагледавање актуелног стања и пружају могућност за промене у делу имплементације програма посвећеним разматрању и објашњењу везе између вршњачке прихваћености, одбачености, социјално одговорног и агресивног понашања и усмерености ка вршњацима, с једне, и школског успеха, с друге стране који су се на пољу повезаности вршњачког утицаја и агресивности адолесцената у школама других земаља показали изузетно успешним.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

Да ли је теза урађена у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА

Да ли теза садржи све битне елементе ДА

По чему је теза оригиналан допринос науци ДА

Недостаци тезе и њихов утицај на резултат истраживања НЕМА

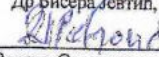
VI ПРЕДЛОГ:

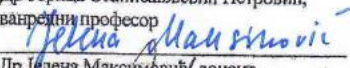
На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

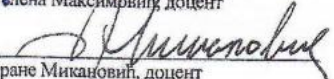
- да се мастер рад прихвати а кандидату одобри јавна одбрана ДА
- да се мастер рад враћа кандидату на доруду (да се допуни односно измени) или
- да се мастер рад одбија НЕ

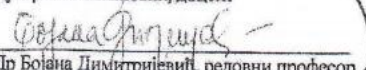
ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Бисера Јевтић, ванредни професор

Др Зорица Станисављевић Петровић,
ванредни професор

Др Јелена Максимовић, доцент

Др Бране Микановић, доцент

Др Бојана Димитријевић, редовни професор